NĚŽNĚNÍ

Jana Karásková

MASARYKOVA UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra výtvarné výchovy

ZNĚŽNĚNÍ

Bakalářská práce

Text práce má 52 726 znaků,
tj. 29 normalizovaných stran.

Autor práce: Jana Karásková
Vedoucí práce: PaedDr. Josef Strubl

Brno 2014

Bibliografický záznam

KARÁSKOVÁ, Jana. *Zněžnění.* Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2014. 50 s. Vedoucí práce: PaedDr. Josef Strubl.

Anotace

Bakalářská práce *Zněžnění* je vyjádřením osobního postoje k tématu splývání genderových stereotypů. Praktická část práce je soubor šesti snímků, které zobrazují ženské stereotypy projevující se na mužích. Doprovodný text shrnuje informace o této problematice a informace o fotografii, jako o prostředku výtvarného vyjádření. Obecné informace jsou doplněny osobními postoji a zážitky z realizace bakalářské práce.

Annotation

Bachelor thesis *Became Gentle* is an expression of personal attitude to the topic of gender stereotypes merging. The practical part is a set of six pictures showing female stereotypes manifested in men. Accompanying text summarizes information on the issue and information on photography as a means of artistic expression. General information is supplemented by personal attitudes and experiences from realization of the thesis.

Klíčová slova

fotografie, portrét, genderový stereotyp, muž, žena

Key words

photography, portrait, gender stereotype, male, female

Prohlašuji,

že jsem závěrečnou bakalářskou práci vypracovala samostatně, s využitím pouze citovaných literárních pramenů, dalších informací a zdrojů v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity a se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Brně dne 14. 4. 2014.

Podpis:_____

Ráda bych poděkovala PaedDr. Josefu Strublovi za jeho cenné rady a připomínky při zpracování mé bakalářské práce. Zároveň děkuji všem fotografovaným mužům za jejich trpělivost a ochotu při fotografování.

OBSAH

Úvod 6

1. Muži blížící se ženám 8

1.1. Proměny mužské role 8

1.2. „Nový muž“ 11

1.3. I ženy se mění... 18

1.4. Muž jako otec 20

1.5. Proč to tak je? 22

1.6. Problematika splývání genderových rolí v umění 24

2. Fotografie a fotografování 26

2.1. Dobrá fotografie 27

2.2. Fotografie a já 30

2.3. Zachycení „něžných“ mužů 33

2.4. Realizace fotografií 37

Závěr 40

Vytvořené fotografie 42

Použitá literatura 48

Internetové zdroje 49

Zdroje obrázků 50

Úvod

Každý jedinec přichází na svět nejen jako příslušník lidské společnosti, ale také jako příslušník jednoho z pohlaví, ze kterého zároveň vyplývá určitá pohlavní role, kterou by měl v průběhu života tento jedinec, podle očekávání, plnit.

Pohlavní role nejsou stejným způsobem vymezeny ve všech kulturách, každá kultura má vlastní měřítka a hodnoty, které dané pohlaví definují. Určitě je nutné zmínit fakt, že daná měřítka se v minulosti měnila a stále se mění a že kromě sociálních a ekonomických aspektů zahrnují i aspekty týkající se fyzického vzhledu či „vhodného" pracovního zařazení. Souhrn pravidel, která jsou brána jako typická pro dané pohlaví, nazýváme genderový stereotyp.[1]

Tyto stereotypy však nahlíží na lidské jedince z hlediska pohlaví a nezohledňují žádné individuální vlastnosti, předpoklady a emoce. Není tedy překvapivé, že ve společnosti lze postřehnout značné splývání těchto genderových stereotypů, které je způsobeno jak individuálními rysy, tak částečně i společenským vývojem a aktuální realitou.

Zejména v poslední době je velmi patrný příklon mužů k ženským stereotypům, což vyvolává otázky, co je toho příčinou a zda se jedná o žádoucí jev. Praktická část bakalářské práce je realizována sérií fotografií, které jsou zaměřeny na ty mužské

---

[1] Genderový slovník. *Motivované ženy 50 plus poklad k objevení* [online]. 2012 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: <http://www.prozeny50plus.cz/slovnik.html>.

jedince, u nichž je patrné výše zmíněné tíhnutí k ženským genderovým stereotypům.

Doprovodný text bakalářské práce bude stručně shrnovat vývoj mužské pozice v rodině a ve společnosti. Zároveň zde bude rozebírána a řešena otázka pohlavní identity a splývání genderových stereotypů, která bude doplňována osobními úvahami a názory o dané problematice.

Další část doprovodného textu se bude zabývat fotografií jako prostředkem výtvarného vyjádření. Budou zde rozebrána obecná estetická měřítka fotografie, stejně jako individuálně preferované a využívané prvky.

Dále zde budou zmíněni fotografové, kteří se ve své tvorbě věnovali tématu splývání genderových rolí, konkrétně inklinací mužů k ženským stereotypům, a bude zde vyjádřen osobní postoj k jejich tvorbě, včetně pozorování a postřehů z realizace snímků pro praktickou bakalářskou práci.

1. Muži blížící se ženám

Název bakalářské práce *Zněžnění* má zcela odpovídat tomu, k čemu dochází v mužské populaci. Dominantní pozice mužů ve společnosti už není tak zřejmá, jako dříve, a to vzhledem k tomu, že ženy se dokázaly mužům vyrovnat téměř ve všech sférách. Pomineme-li rozdílnou tělesnou konstrukci a zaměstnání, kde je třeba větší manuální síly, nenajdeme s největší pravděpodobností obor, kde by se ženy nedokázaly uplatnit stejně jako muži.

Zajímavé je, že jak ženy rozšiřují své obzory a možnosti, muži se více a více přibližují ženskému pohlaví a podléhají mnoha vlivům, které primárně nebyly určeny jim, ale právě ženám.

1.1. Proměny mužské role

V minulosti byl ideál muže značně odlišný od současnosti. Za typicky mužské vlastnosti byla považována odvaha a síla, ale také soutěživost a agrese. Pravý muž měl být zejména schopný zajistit živobytí celé své rodině a udržet její finanční nezávislost.

Zpravidla se muž vyznačoval objektivním myšlením, které mu umožňovalo nahlížet na svět a společnost s odstupem a z více úhlů pohledu. Muž byl (a většina dodnes je) racionální a praktický, na svět pohlížel realistickým pohledem a většinou stál nohama pevně na zemi.

V dnešní době se čím dál větším trendem stává „citlivý muž nového věku“. Vyzdvihují se vlastnosti jako citlivost a něha a ustupuje se od dřívějšího požadavku síly.

První náznaky změn v mužské psychice lze nalézt již v období romantismu, kdy se muži nebáli otevřeně projevovat city, často plakali a byli značně emocionálně nestabilní. V kontaktu s přáteli stejného pohlaví pak byli muži do značné míry intimní, nezřídka se vedli za ruku či pod paží.[2]

Ve 2. polovině 19. století se opět vrátil muž ve své tradiční roli, muž ochránce, podnikatel a autorita. Šlo o období obrovského rozvoje techniky, továren, apod., logicky se tedy jednalo o prostor, kde bylo nutné mít silného, vyrovnaného muže, nikoliv citově vypjatého romantického hrdinu.

Určitě je nutné zdůraznit období přelomu 19. a 20. století.

Velký vliv na proměnu pohlavních rolí ve společnosti měla proměna role muže jako otce. Na přelomu 19. a 20. století byl otec v rodině zejména „*morální autoritou – nejen pro své děti, ale do značné míry i pro manželku. V této roli navíc působil coby reprezentant rodiny ve veřejně sféře a měl roli kontrolní autority, která rodinu jako celek zaštiťovala a ochraňovala. Později se tato úloha rozšířila na požadavek být mužským rolovým modelem svým potomkům: vzorem chování pro syny a reprezentantem mužství pro dcery.*“ [3]

Pozice otce se pak začala měnit zejména v době, kdy došlo k „*prodloužení víkendu o soboty. Otec začal trávit s rodinou více času a stále častěji se mluvilo o tom, že má sám aktivně přispívat*

---

[2] KOMÁREK, Stanislav. *Muž jako evoluční inovace?*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2012, s. 198.

[3] FAFEJTA, Martin. Deinstitucionalizace otcovství: posílení nebo úpadek otcovské role?. In SLABÁKOVÁ, Radmila. *Konstrukce maskulinní identity v minulosti a současnosti: koncepty, metody, perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, s. 242.

k výchově dětí a chodu rodiny."[4] Tuto skutečnost začaly následně ovlivňovat také ekonomické důvody, které způsobily, že chtěla-li si rodina udržet jistý životní standard, bylo nutné i zaměstnání ženy.

Otec postupně přestal být v pozadí matky, protože vnějšími okolnostmi byl donucen podílet se na výchově dětí a na běžném chodu rodiny. Zpočátku byla jeho každodenní aktivita v některých rodinách brána (zejména z hlediska ekonomického) jako nutnost, ale lze předpokládat, že množství mužů tuto skutečnost uvítalo radostně, protože v nich dřímala určitá touha věnovat se svým dětem, podílet se na jejich výchově a sledovat jejich vývoj.

Proměnu postavení muže a ženy ve společnosti ovlivnil i obrovský rozvoj feministického hnutí ve 20. století, které bylo do jisté míry podporováno i politickými ideologiemi. Zejména komunistické strany podporovaly emancipační snahy žen a vybízely je k práci a samostatnosti.[5] Je ale nutné zmínit, že nadále podporovaly i pozici ženy jako matky, která vedle zaměstnání zvládá i výchovu dětí (tak, aby z nich vyrostli aktivní a uvědomělí občané) a péči o manžela, včetně péče o chod celé domácnosti.

Na základě již zmíněných informací je logické, že postupem času došlo k úplnému vyrovnání sociálních rolí muže a ženy.

Ženy už nejsou slabším pohlavím, jehož dominantní činností je péče o rodinu a výchova dětí. Ukazuje se, že ženy jsou stejně schopné jako muži, a to i v oblastech techniky či vědy. Stejně tak se ukazuje, že muži jsou zcela schopní postarat se o dítě, zastat

---

[4] FAFEJTA, Martin. Deinstitucionalizace otcovství: posílení nebo úpadek otcovské role?. In SLABÁKOVÁ, Radmila. *Konstrukce maskulinní identity v minulosti a současnosti: koncepty, metody, perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, s. 243.
[5] Tamtéž s. 243.

domácí práce či uplatnit se v takovém zaměstnání, kde je nutný dostatek citlivost a empatie.

Takovým povoláním jsou například učitelé, kterými původně bývali výhradně muži. Postupem času však došlo k převrácení této pozice a v pedagogickém oboru dnes značně převládají ženy. Jistou roli v této změně hrálo zcela jistě to, že ženy byly brány jako empatičtější a citlivější v přístupu k dítěti. Pravdou ale zůstává, že dnes, možná kvůli nedostatečnému množství mužů – učitelů, jsou v tomto oboru muži mnohem oblíbenější a často lepší než ženy.

1.2. „Nový muž“

Zamyslíme-li se více nad proměnou mužů, v podstatě se před námi může objevit muž, který je upravený, pohledný, zároveň je něžný, citlivý, empatický a obětavý... Pro mnohé ženy je to krásná a lákavá představa, ale pro některé z nás určitě i zdroj nervozity a zřejmě také velkých obav. Tento muž by mohl být charakterizován jedním slovem – dokonalost!

V tuto chvíli je však možné položit si otázku, kolik a jakých žen o tuto dokonalost stojí? Určitě jich velké množství nebude, protože dokonalý muž k sobě vyžaduje dokonalou partnerku. Ženy jsou ale všechno jen ne dokonalé. Jsme náladové, konfliktní a věčně nespokojené. Vezmeme-li pak v úvahu náš vzhled, musím konstatovat, že jsme na něj velmi háklivé. Je to zejména proto, že většina z nás musí strávit každodenně jistou dobu v koupelně, abychom mohly být atraktivními a okouzlujícími dámami, a nejsme rády, když není naše snaha dostatečně oceňována.

Lze předpokládat, že snad každá žena (až na malou skupinku těch „výjimečných“) se děsí toho zjištění, že její partner (ale i jinak blízký muž, například kamarád, bratr,...) tráví péčí o vlastní vzhled více času než ona. My, ženy, jsme totiž od přírody marnivé, rády se líbíme a rády jsme pro svoji krásu opěvovány. Je-li nám obdiv a marnivost brána jinou ženou, je to „klasická“ konkurence, se kterou se těžko umíme smířit, ale je akceptovatelná. Naruší-li ale naši „zkrášlující péči“ svojí péčí muž, rozhodí nás to mnohem více, protože nám to dává pocit, že pro svůj vzhled a krásu neděláme dost.

Pokud bych měla partnera, který by péči o svůj vzhled věnoval více času a energie než já, opravdu těžko bych se s tím vyrovnávala. Jak jsem již uvedla, měla bych pocit, že i já se musím svému vzhledu věnovat více a připadala bych si vedle partnera jako žena, která se o sebe neumí dostatečně starat.

V dnešní době, kdy jsou televizní reklamy, časopisy i billboardy plné svalnatých, hladce oholených, dokonale učesaných a upravených mužů, je těžké udržet klasickou úroveň ženskosti a krásy. Stejně tak je velmi patrný zlom v oblasti módního a kosmetického průmyslu.

Samozřejmě lze již v historii sledovat muže, kteří kladli vysoké požadavky na svůj vzhled a věnovali mu jak čas, tak peníze. Pokud si však představíme středověkou módu a částečně i módu novověku, jednalo se zpravidla o módu, která zdůrazňovala mužskou krásu s jejími dominantními rysy (např. široká ramena, útlé boky, apod.).

Dnes se však v mužské módě objevují prvky, které byly dříve typické pro módu ženskou. Například velké výstřihy byly vždy typické pro dámské oděvy, ale nyní se hluboké výstřihy stávají prvkem velmi

moderním u mužských triček či svetrů. Naopak u žen je zase populární oblečení ve stylu pánského obleku. Stejně tak je v současné době populární unisex móda (např. sportovní móda, streetwear, apod.), která nezdůrazňuje rysy těla, typické pro ženu či muže, ale naopak všechny fyziologické rozdíly skrývá.

Módní průmysl tedy značně využívá splývání genderových stereotypů a také je podporuje, protože mu to umožňuje hledat nové módní prvky a styly.

Tak jako se muži čím dál více zabývá módní průmysl, zvyšuje svoji nabídku pro ně průmysl kosmetický. Na rozsáhlou nabídku deodorantů, antiprespirantů a toaletních vod jsme si už nejspíš zvykli, ale například víkendové kosmetické programy pro muže příliš časté nejsou, ale začínají se objevovat. Například pražský Salon Korunka tyto víkendy nabízí a upozorňuje na to, že muž by měl vedle ženy působit reprezentativně a upraveně, a to ve všech sférách vzhledu. Neměl by tedy opomínat péči o nehty, vlasy a pleť.[6]

Chápu, že někteří muži tuto péči ochotně a s nadšením vyhledají, ale já osobně to považuji za přehnané. Nejsem nadšenou příznivkyní dokonalých mužů a domnívám se, že většina žen zastává stejný názor jako já. Všechny tyto pánské procedury vedou k tomu, že kdysi vyhraněná měřítka krásy, která byla určená ženám, jsou napadána muži, což u mě vzbuzuje lehké obavy z toho, kam bude nutné se dále posunout, aby člověk dokázal vyhovět vzrůstajícím estetickým požadavkům společnosti.

Podle mého názoru je tato proměna mužů z velké části dílem nás, nespokojených žen. Většina žen se alespoň do jisté míry zajímá

---

[6] *Salon Korunka* [online]. 2013 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.salon-korunka.cz/vikendy-pro-muze.html>.

o módu, styl a krásu. Při výběru partnera si pak většina žen všímá společných koníčků a vlastností. Logicky tedy muselo dojít k tomu, že i muži, kteří se módě nevěnovali a neprojevovali o ni výrazný zájem, byli donuceni to změnit, a to už jen z toho důvodu, aby partnerce potvrdili jejich vzájemnou sounáležitost.

Stejně tak lze předpokládat, že naše ženské výtky, týkající se například nepříjemné vůně či vlasové úpravy mužů, jsou spouštěčem rozsáhlé proměny mužského vzhledu.

Těžko si nyní můžeme stěžovat na nedostatek mužnosti, když my samy jsme si tyto změny „vynutily". Podle mého názoru je toto jedním z důvodů, proč vzrostlo množství mužů, vymykajících se dřívějším standardům. Právě tento fakt mě pak nutí, abych si položila otázku, zda i nadále bude pokračovat nárůst množství „nových" mužů a zda se bude u již změněných mužů jejich „novota" prohlubovat?

Dosud zde bylo hovořeno zejména o proměnách mužů v oblasti vzhledu, ale nelze opomenout fakt, že stejně, jako se mění vnější stránka jedinců, probíhají změny i v jejich smýšlení, postojích a charakteru.

V řadě knih se nyní hovoří právě o „citlivém muži nové doby" a lze se setkat s různými názory na tuto mužskou podobu. Část společnosti chválí a obdivuje snahy některých mužů být citlivými, empatickými a jemnými, proti této části pak ale stojí jiná část společnosti, která bere proměnu mužů jako úpadek a odklon od tradičního pojetí mužské role.

Pokud bych měla vyjádřit své stanovisko k tomuto problému, byla bych asi relativně rozpolcená, protože na každé změně se dá najít něco pozitivního. Zajisté nejsem příznivce toho, jakým způsobem začínají muži pečovat o svůj vzhled. Chápu, že se chtějí

hezky a moderně obléci, ale zásadně nesouhlasím s přehnanou péčí, která je v poslední době u některých z nich tak rozšířená.

Co se týká vnitřních proměn mužů, nemám pocit, že by bylo nutné probudit v nich větší citlivost a něhu. Samozřejmě mám na mysli „normální“ muže, kteří tvoří většinu mužské populace u nás. Ale samozřejmě existuje i „menšina“ mužů, kteří si na tom, že se chovají extrémně hrubě a namyšleně, dokazují, že jsou silní a zvyšují si tak sebevědomí. Zpravidla se jedná o mladé muže, kteří se hledají a mají pocit, že tímto způsobem si získají respekt a lépe se zařadí do společnosti. Myslím, že více se to týká mladší generace, ale protože výjimka potvrzuje pravidlo, je logické, že tyto typy lze nalézt i ve vyšších věkových kategoriích mužů.

Možná mám štěstí, že do okruhu lidí, se kterými se stýkám, žádný takový muž nepatří, ale logicky jsem se s nimi během svého života setkala. Myslím, že přesně tito muži by měli do svého chování a života vnést více citlivosti a jemnosti, ale upřímně nemyslím, že u těchto mužů toho lze dosáhnout. Pravděpodobně by musel přijít nějaký veliký podnět, který by je donutil přehodnotit své chování a změnit je, otázkou však zůstává, co by tím velkým podnětem mělo být.

Ačkoliv se „citliví muži nové doby“ mohou zdát jako všestranně vyhovující, je nutné upozornit na fakt, že přílišná citlivost se spoustě žen jeví jako projev slabosti. Většina žen v mém okolí preferuje muže hrdé a silné, kteří projevují city, ale ne přehnaně moc. Jsou vyrovnaní a stabilní, a to zejména v citové sféře, protože dle mého názoru může přehnaná citovost zničit jakýkoliv vztah. Nehledě na fakt, že ženy jsou od přírody více citově a emočně zatížené a když si představíme dva jedince těchto vlastností v partnerském soužití, jistě by to nebyl příliš ideální vztah.

O tom, že ženy přirozeně vyhledávají mužné, stabilní a silné partnery píše ve své studii *Deinstitucionalizace otcovství: posílení nebo úpadek otcovské role?* Martin Fafejta.[7] Stejný názor ohledně přitažlivosti mužů pak zastávají také ženy, kterých se dotazovala Věra Nosková a jejichž odpovědi jsou zaznamenány v knize *Chraňme muže.*[8]

Samozřejmě také existují ženy, které chtějí od muže všechno. Chtějí, aby byl citlivý a jemný a zároveň silný a mužný. Touto skutečností, kdy ženy kladou požadavky na řekněme „protichůdné" rysy se zabývala Věra Nosková, která ve své knize *Chraňme muže* upozorňuje na skutečnost, že v mužském těle klesá po svatbě či po narození potomka hladina testosteronu, což vede k tomu, že „*manželky a družky, které chtějí, aby se muž vehementně věnoval rodině, dělil se s nimi napůl o práci v domácnosti, a přitom očekávají, že partner bude zároveň mužný, bojovný, ve svém oboru soutěživý a udělá báječnou kariéru, kladou na něj protichůdné nároky, které jsou proti přírodě, a muž jim zřejmě nebude moci dostát.*" [9]

Ženy, které toto hledají a očekávají, že toto naleznou, by se nejspíš měly přestat dívat na romantické filmy a nečíst romány „červené knihovny", protože při rozhlédnutí se kolem sebe zjistí, že realita taková opravdu není.

Bude-li množství „nových" mužů narůstat, myslím, že my ženy si

---

[7] FAFEJTA, Martin. Deinstitucionalizace otcovství: posílení nebo úpadek otcovské role?. In SLABÁKOVÁ, Radmila. *Konstrukce maskulinní identity v minulosti a současnosti: koncepty, metody, perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, s. 247.
[8] NOSKOVÁ, Věra. *Chraňme muže*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Věra Nosková, 2010, s. 50.
[9] Tamtéž, s. 49

na skutečnost, že muži už nejsou tak silní a citově vyrovnaní, postupně zvykneme a přijmeme ji, protože, upřímně řečeno, se nám jiná varianta asi nenabídne. Za horší následek změny však je nutné považovat úpadek hormonu Y v mužském těle, který sice probíhá už po dlouhá staletí, ale v poslední době, v době proměny mužské pohlaví role, došlo k rapidnímu zrychlení tohoto negativního jevu.[10] O úpadku hormonu Y hovoří opět Věra Nosková ve své knize. Nepříjemnou otázkou pak zůstává, kam povede tato změna.

V závěru této podkapitoly bych se ještě zamyslela nad tím, zda se problematika splývání genderových stereotypů stává více a více aktuální i v jiné společnosti než v jaké žijeme my. V návaznosti na jiné země mě také napadá, zda, řeší-li problém proměny mužů, jsou u jejich mužů patrné stejné projevy jako u nás, nebo zda se projevy nějakým způsobem liší.

Zajímavá by mohla být třeba odpověď na otázku, jakým způsobem se k sobě chovají muži mezi sebou, zda se k sobě velmi blízcí přátelé chovají s tradiční rezervovaností a odstupem nebo se naopak projevů přátelství nebojí a ochotně dávají své sympatie najevo. Například v zemích, kde převládá jako náboženství islám, se muži vyznačují určitými gesty a chováním, které by u nás bylo bráno jako značně zženštilé. Vzhledem k tomu, že ženy jsou částečně vyloučeny z veřejného života, je logické, že muži tráví volný čas s přáteli stejného pohlaví. To je vede k tomu, že jsou si velmi blízcí a nestydí si to dát najevo i veřejně. Takže například v Turecku či v Tunisu je zcela normální, že potkáte dva muže důvěrně se vedoucí v podpaží. Tam jde o zcela běžný jev, který by však v naší

---

[10] NOSKOVÁ, Věra. *Chraňme muže*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Věra Nosková, 2010, s. 56.

společnosti byl brán jako jasný projev homosexuality.

Je zvláštní, že projevy přátelství mezi muži jsou u nás stále výrazně omezeny a že překročí-li běžné standardy, je to hned bráno jako něco více než přátelství či jako projev zženštilosti. U žen je přitom zcela běžné, že se při setkání s blízkou kamarádkou obejmou či políbí. Nikdo se nad těmito projevy nepozastavuje a ani je ihned nepovažuje za lesbický pár.

1.3. I ženy se mění...

Určitě by bylo vhodné se krátce zmínit, že stejně jako mužští jedinci inklinují k ženským stereotypům, lze se setkat se ženami, které jako by někde zapomněly na, pro své pohlaví zpravidla typickou, něžnost, citlivost a jemnost, stejně jako se nesnaží zdůraznit svoji ženskost v oblasti vzhledu.

Na vzhledu je to na první pohled patrné samozřejmě zřetelněji a jasněji. Velmi často je možné na ulici potkat mladou ženu, jejíž styl líčení, oblečení a tělo ozdobené tetováním nemá potřebu podtrhovat ženskost, ale naopak má upozornit na jistou tvrdost a sílu, kterou v sobě ona žena ukrývá. K vnějším projevům patří také slovní zásoba, kterou žena využívá a která se v tomto případě vyznačuje značným množstvím vulgarismů, nehledě na nespisovnost a hovorovost řeči.

Já osobně si nemyslím, že přehnaná péče je dobrá, ale vidím-li výše zmíněné dívky, které kouří, mluví vulgárně a veřejně velmi zdůrazňují svoji hrubost, myslím, že určitá snaha o ženskost je vlastně velmi hezká. Nejednou se mi stalo, že jsem se s tímto typem žen

setkala a v žádném případě se nedivím, že i muži se vůči nim vyznačují značným despektem (nejsou-li stejní jako ony samy). Myslím, že stejně jako u mužů, se s tímto typem žen můžeme setkat spíše u mladší generace. Většinou se jedná o dívky, které dle mého názoru hledají své místo v životě a mají potřebu se vybouřit. Myslím také, že u mnoha z nich jsou tetování a piercingy pouze projevem vzdoru, protože nechtějí, aby byly brány jako slabé a hodné holčičky.

Méně zřejmá, ale i přesto viditelná, je pak inklinace k mužským stereotypům u žen, u nichž k tomu dochází vnitřně. Tyto ženy se vyžívají v soutěživosti, rády jsou vůdčími osobnostmi, nebojí se náznaků agrese a síly. Často to jsou ženy, které se věnují hlavně budování kariéry a chtějí být úspěšné za každou cenu.

Možná se bojí zranitelnosti, která vyplývá z tradiční role ženy, a proto se jí snaží vzdorovat a vyhnout svojí tvrdostí. Dalším důvodem může být i to, že jim bylo v minulosti ublíženo a ony chtějí za každou cenu zamezit možnému opakování. Nebo možná jen touží být nezávislé a úspěšné, čehož lze dosáhnout pouze silou a obrovským odhodláním.

Podle mého názoru dokáží být velmi cílevědomé a ambiciózní ženy mnohem agresivnější než muži. Také si myslím, že žena, pokud má pocit, že jí bylo ublíženo, a cítí vnitřní potřebu pomsty, dokáže být mnohem zákeřnější a záludnější než muži.

Zamyslím-li se nad těmito ambiciózními „kariéristkami“, musím konstatovat, že co se týká vzhledu, nelze jim zpravidla nic vytknout. I přesto, že vnitřním uvažováním a chováním inklinují k mužům, oblékají se zpravidla velmi elegantně a nebojí se zdůraznit alespoň vnější stránku své ženskosti a krásy. Svůj perfektní vzhled a chování využívají jako další zbraň na své cestě za úspěchem a kariérou.

1.4. Muž jako otec

Ačkoliv je u nás stále častěji možné setkat se s „citlivým mužem nové doby“ a některé ženy to považují za výrazně žádoucí jev, zaměříme-li se na oblast rodičovství a výchovy dítěte, přetrvává v podvědomí společnosti i nadále tradiční pojetí rodiny, které zdůrazňuje roli matky jako vedoucí osobnosti výchovy.

I přes tento vliv tradice je však v současné době více a více patrná vzrůstající touha otců podílet se na výchově dětí, a to takovou měrou, že chtějí absolvovat i rodičovskou dovolenou.

Ještě před několika lety se zcela výjimečně dal najít muž, který by zaujal tradiční pozici matky a na rodičovskou dovolenou by nastoupil. Dnes se s touto situací dá setkat mnohem více a celkově se toto téma stává velmi diskutovaným. Zvláště otcové, kteří jsou na rodičovské dovolené, oceňují svoji pozici a výrazným způsobem na ni upozorňují, což je vzhledem k povědomí společnosti o této problematice jistě velmi přínosné a vhodné.

Příkladem toho, jak se muži (ale i ženy) snaží zviditelnit téma otce na rodičovské dovolené, může být i kniha *Aktivní otcovství*, která byla vydána v rámci projektu „*Půl na půl – rovné příležitosti žen a mužů*“.

Kniha je zajímavým souhrnem informací o tom, s jakými problémy se muž absolvující rodičovskou dovolenou setkává, co mu dovolená přináší, apod. Za velmi zajímavou a z vlastního pohledu nejlepší definici „muže nové doby“ bych považovala tu, která je publikována právě v této knize: „*Obecně se hovoří o jiném muži, případně jiném či novém otci, který se od toho starého odlišuje především tím, že nemá potřebu definovat svou mužskou identitu v opozici vůči identitě ženské a bez obtíží přijímá*

pečovatelské úlohy, které přirozeně patří k rodičovství. Je stejně zaujat svými malými dětmi jako je angažovaný v placeném zaměstnání. Bylo by příliš optimistické tvrdit, že nový otec je prototypem, který v současnosti v západních společnostech převládá. Jde spíše o určitý vzorec, který se v čím dál tím větší míře začíná objevovat."[11]

Přesto, že mi otec na rodičovské dovolené nepřijde nemístný ani zarážející, něco mne nutí, abych si jako žena položila otázku, zda se pracující matky neokrádají o velmi důležitou část života. Sama mám do budoucna jisté ambice týkající se pracovního zařazení a kariéry, nedovedu si však představit, že bych se kvůli nim chtěla připravit o velkou úlohu matky, která by byla „průvodcem" dítěte v prvních měsících a letech jeho života.

Musím si přiznat, že pokud bych přenechala rodičovskou dovolenou svému partnerovi s největší pravděpodobností bych na něj žárlila, a větší náklonnost dítěte, kterou si logicky rodič na rodičovské dovolené získá, bych těžko snášela. Jako matka bych asi byla v tomto ohledu velmi konzervativní a měla bych pocit, že já mám být ta privilegovaná, komu dítě věnuje větší náklonost. Nehledě na to, že bych také možná promeškala významné události spojené s růstem dítěte jako první úsměv, objevení prvního zoubku či první krůčky.

Chápu, že však existují ženy, které se nechtějí vzdát dobře nastartované kariéry, osobního růstu a společenských kontaktů, takže ochotně využijí možnosti, aby rodičovskou dovolenou absolvovat otec dítěte. Ovšem jsou případy, kdy je toto nutností,

---

[11] SEDLÁČEK, Lukáš., PLESKOVÁ, Kateřina. *Aktivní otcovství.* Brno: Nesehnutí, 2008, s. 34.

například u žen policistek, hasiček či celnic. Těmto ženám určuje služební zákon návrat do zaměstnání již v půl roce dítěte a věřím, že to pro ně musí být velmi těžké. Rozhodování, zda přijít o místo nebo se připravit o neopakovatelné zážitky s vlastním dítětem není vůbec záviděníhodné.

Musím říci, že ačkoliv se mi příklon mužů k ženským genderovým stereotypům zdá, zejména v oblasti vzhledu, přehnaný, snahu otců podílet se takto velkou měrou na výchově dětí obdivuji. Jako dospělá a rozumná žena nemám potřebu, aby se vůči mně muž vyznačoval přehnanou citlivostí, ale vůči dětem se jedná o zcela odlišný vztah a v tomto případě citlivý a jemný přístup zcela schvaluji.

Zároveň na otcích, kteří se takto ochotně podílí na výchově svých potomků, obdivuji, jak se vyrovnávají se svoji pozicí, že se nestydí ukázat s dětmi a zastupovat roli matky. Myslím, že v mužské společnosti jsou neustále otci na rodičovské dovolené bráni jako „ti slabí", kteří si hrají doma s dětmi, ale věřím, že tento názor se bude postupně měnit a pečující otci začnou být bráni jako zcela běžní.

1.5. Proč to tak je?

Velkou nejasností však i nadále zůstává, co je skutečně příčinou toho, že v dnešní době dochází k obrovskému rozšíření splývání pohlavních stereotypů. V odborné literatuře lze nalézt mnoho úvah, čím je vše způsobeno, ale pravdou zůstává, že skutečně nic potvrzeno není.

Co se týká odborných úvah o tíhnutí mužů k ženským

stereotypům, lze u některých autorů nalézt myšlenky o tom, že vše je způsobeno narušeným vztahem k vlastnímu otci. Vzhledem k tomu, že dříve se výchova dětí odehrávala výhradně pod matčiným dozorem, je většina odborníků přesvědčena, že mužům chyběl od dětství vzorový mužský element a tím pádem je logické, že jejich mužnost je narušena. Úvahy v tomto duchu lze nalézt například v knize *XY. O mužské identitě* od Elisabeth Badinterové[12] či v knize *Konstrukce maskulinní identity v minulosti a současnosti: Koncepty, metody, perspektivy,* konkrétně pak ve studiích od autora Martina Fafejty[13] a Evy Kaněčkové.[14]

Zamyslím-li se já osobně nad možnými „spouštěči" těchto změn, do určité míry považuji teorie o nedostatečném vztahu mužů se svými otci za pravdivé. Domnívám se ale, že to je jen určitá část z pomyslného celku příčin.

Jak již bylo výše uvedeno, za jeden z důvodů těchto změn považuji také požadavky žen na mužské jedince, které mohly být pouze startovacím podnětem proměny muže, ale celkově mají svůj neopomenutelný význam.

Další příčinou toho, jakým způsobem se mění vzhled mužských jedinců, je dle mého názoru vliv médií, která v posledních několika letech preferují dokonale upravené a pěstěné muže. Stejně jako

---

[12] BADINTEROVÁ, Elisabeth. *XY. O mužské identitě*. 1.vyd. Praha: Paseka, 2005, s. 88-89.

[13] FAFEJTA, Martin. Deinstitucionalizace otcovství: posílení nebo úpadek otcovské role?. In SLABÁKOVÁ, Radmila. *Konstrukce maskulinní identity v minulosti a současnosti: koncepty, metody, perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, s. 247.

[14] KANĚČKOVÁ, Eva. Makulinní identita jako důsledek a problém genderové výchovy. In SLABÁKOVÁ, Radmila. *Konstrukce maskulinní identity v minulosti a současnosti: koncepty, metody, perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, s. 278

výše zmíněný vliv módního či kosmetického průmyslu.

Co se týká důvodů, které vedou ke snahám mužů o citlivější postoj, větší empatičnost a jemnost, lze o nich jen rozvíjet úvahy. Možná je to způsobeno touhou přiblížit se a více porozumět ženám. Stejně tak může jít o důsledek tlaku, který je na muže vyvíjen společností a prostředím, kde se pohybují. Ze všech stran na ně útočí teorie psychologů o tom, jak má být dnešní muž chápavý, citlivý a komunikativní, není tedy divu, že ve snaze vyhovět požadavkům společnosti tomuto nátlaku podléhají.

Rozvíjet by se zcela jistě dala i myšlenka o soutěživosti mužů a o touze být nejlepší. Možná se muži mění právě proto, aby byli pro ženy atraktivnější a lepší než ostatní jedinci. Získat si sympatie žen přitažlivým zjevem a příjemným, jemným vystupováním nebude zcela jistě příliš obtížné. Kromě odměny v podobě získané dámy obdrží bonus navíc, a to pohlazení jejich nemalého ega.

1.6. Problematika splývání genderových rolí v umění

Téma splývání genderových stereotypů je stále více aktuální a začíná se promítat do všech sfér společnosti a života. Je tedy jasné, že se promítá i do umění.

V oblasti fotografie se lze s tímto tématem a s jeho různým pojetím setkat u řady autorů. O fotografech, kteří se splýváním genderových rolí, konkrétně příklonem mužských jedinců k pohlavním stereotypům žen, zabývali, bude hovořeno v následující části doprovodného textu bakalářské práce.

Za zmínku ale jistě stojí i to, že inklinace mužů k ženským

stereotypům se kromě fotografie promítla i do divadelních scénářů.

Konkrétním příkladem může být brněnské HaDivadlo, které mělo v sezóně 2009/2010 zařazeno do repertoáru sérii inscenací pod záštitou projektu *Souboj chromozomů (s přihlédnutím ke chromozomu Y)*. Všechny divadelní hry tohoto projektu se zaměřují na neustálý souboj ženských a mužských chromozomů, přičemž mužský chromozom Y je v podstatně složitější roli, neboť v poslední době dochází k jeho úpadku. K divadelním inscenacím projektu patřila například hra *Intimní život Pepka Námořníka a Olive Olivové* nebo *Butch Cassidy a Sundance Kid*.

2. Fotografie a fotografování

Fotografie je médium, které bylo ve své skutečné podstatě objeveno v roce 1839. K objevu došlo současně ve dvou zemích a to ve Francii a v Anglii. V každé zemi byl vynalezen jiný postup, jak vytvořit fotografii, a později se z nich více ujal postup negativ-pozitiv Angličana Henryho Foxe Talbota.

Ačkoliv se k fotografii přistupovalo zpočátku skepticky, brzy si získala obrovskou oblibu a to zejména díky své schopnosti věrně a do všech detailů zachytit realitu. Oproti realistické malbě byl proces fotografování podstatně kratší a vzhledem k tomu, že v počátcích fotografie nebylo možné zasahovat do snímku po jeho vyfocení, byly fotografie (oproti malbě) brány jako zdroj pravdivého poznání a napomohly rozvoji některých vědních disciplín či společensky nutných oborů (např. medicína, kriminalistika, přírodní vědy, apod.).[15]

Jak již bylo zmíněno, fotografický snímek byl časově mnohem méně náročný než malba, přesto však měl oproti současné technologii řadu nevýhod. V počátcích například produkoval fotografie velmi drahý a neprakticky velký přístroj, což se však postupem času změnilo. Nevýhodou při klasickém focení na film ale bylo také to, že snímky viděl autor až po jejich vyvolání.

V průběhu 20. století však došlo k výrazným změnám, a to nejen co se týká technologie fotografie, ale i k proměně jejího využívání, rozšíření a vnímání.

---

[15] ŠMOK, Ján. *Začněte fotografovat.* 2. vyd. Praha: Nakladatelství technické literatury, 1984, s. 9.

2.1. Dobrá fotografie

Mnoho fotografů i teoretiků se zabývalo a neustále zabývá otázkou, zda oba způsoby, tedy tradiční analogové focení a digitální focení, produkují stejně kvalitní snímky, a hovoří o tom, který způsob lze považovat za více umělecký. Podle mého názoru je v podstatě jedno, jakým způsobem fotograf fotografuje, protože určující je jeho postoj a jeho výsledná díla.

František Drtikol v knize *Oči široce otevřené* píše o tom, jakým způsobem fotograf pracuje, i o tom, kdo vůbec fotograf je: „*Fotograf je komponentem světla, hledá melodie, jež by potěšily duši, jež by daly výraz našemu cítění... Fotograf opravuje, schvaluje, zavrhuje – v hlavě. Pro dozrálou myšlenku vyčkává – tu s větší, tu s menší pasivností – na vhodný okamžik a pak se ve vteřině myšlenka stává dílem.*“[16]

Z citace je více než patrné, že samotný fotoaparát je pouze prostředkem sloužícím k zachycení konkrétního momentu nebo objektu. Důležitá je vyzrálá myšlenka a citlivý, promyšlený přístup fotografa. S tímto názorem vystupuje ve svých studiích i teoretička umění a fotografie Anna Fárová a shodnou myšlenku ve svém díle *O fotografii* sděluje a rozebírá i Susan Sontagová, která však zároveň připouští, že „*někteří fotografové se spoléhají na náhodu, která jim přinese snímek požadované kvality.*“[17]

Častým tématem, kterým se fotografové a teoretici umění zabývají, jsou estetická měřítka, jimiž by se měla fotografie řídit.

---

[16] DRTIKOL, František. *Oči široce otevřené*. 1.vyd. Praha: Svět, 2002, s.7.

[17] SONTAGOVÁ, Susan. *O fotografii*. 1.vyd. Praha: Paseka, 2002, s. 107.

Ačkoliv lze v literatuře nalézt určitá estetická pravidla, nemůžeme je považovat za všeobecně platná a uznávaná. Hodnotit fotografie je totiž velmi složitý úkol, a to zejména z toho důvodu, že každý jedinec preferuje jiné snímky, jiné kompoziční a barevné řešení, jiné osvětlení, apod.

Susan Sontagová se hodnocením snímků zabývá v již zmíněné knize *O fotografii*, kde se zamýšlí nad chudobou jazyka, kterým jsou fotografie pojmenovávány. Dále srovnává normy, kterými je hodnoceno malířství s těmi, kterými se řídí fotografie a píše: „*Normy estetického hodnocení vypracované pro malířství jsou postaveny na kritériích autenticity (a klamu) a rukodělného umu – tedy kritériích, které jsou ve fotografii potlačeny.*“[18] Rozebírá, že na fotografie musíme nahlížet zejména s ohledem na čas fotografování a s ohledem na inovativnost, kterou každý snímek přináší. [18]

Určitě by však bylo vhodné hovořit zde o požadavku krásna, kterým se má umělecké dílo vyznačovat. „*Krásno ve fotografii znamená harmonii obsahu a formy fotografického díla, které divákovi poskytuje určitý emocionální a estetický zážitek*“[19]

Uvážíme-li však onu harmonii, z mého pohledu nelze s touto myšlenkou zcela souhlasit. Myslím, že nejenom podle mého názoru, může působit více než atraktivně i správně zvolená disharmonie a může být pro diváky o to lákavější a přitažlivější. Je totiž faktem, že každý jedinec může považovat za harmonické a krásné něco jiného.

Stejným způsobem lze hovořit o barevnosti fotografií, ostrosti,

---

[18] SONTAGOVÁ, Susan. *O fotografii.* 1.vyd. Praha: Paseka, 2002, s. 126.

[19] Estetika. In: *Pražská Fotografická škola* [online]. 2012 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://mujweb.cz/jirasek/Estetika.pdf

apod. Promyšlené a cílené nedostatky se mohou stát určujícím prvkem uměleckého stylu fotografa a mohou dát jeho fotografiím nový, zajímavější rozměr, který je bude odlišovat od snímků ostatních autorů fotografií.

Michael Freeman v knize *Dobrá fotografie: objevte tajemství úspěšných snímků* píše o tom, že dobrá fotografie by měla být správně zkomponována (tj. podle autorova záměru, který může být buď v souladu s tradiční, obvyklou kompozicí, nebo může být experimentem), měla by u diváků vzbuzovat emoce a měla by jim nabídnout více rovin zážitku. Dále Freeman upozorňuje na to, že fotografie by neměly být laciné a podbízivé a měly by obsahovat určitý myšlenkový základ. Freeman také upozorňuje na fakt, že fotograf by měl zachycovat to, co si žádá vidět jeho publikum, tedy společnost, pro kterou jsou fotografie určeny. [20]

Na tuto skutečnost týkající se publika jsem nikdy nenahlížela, ale zcela jistě je Freemanova myšlenka pravdivá. Sféru fotografií zcela jistě utváří poptávka a zájem diváků. Z ohledem na tuto myšlenku jsem si jista, že také aktuální problémy společnosti jsou jako námět fotografií velmi vhodné, protože divákovi budou výsledné snímky připadat aktuální, zajímavé a potřebné.

Z výše uvedených informací lze zjistit, jaké by asi měly být kvalitní snímky. Nic to však nemění na faktu, že dobrá fotografie je individuální volbou každého z nás.

---

[20] FREEMAN, Michael. *Dobrá fotografie: objevte tajemství úspěšných snímků*. 1.vyd. Brno: Zoner Press, 2012, s. 14 – 24.

2.2. Fotografie a já

Jak již bylo výše uvedeno, každý jedinec preferuje jiný druh snímků, a to z hlediska nasvícení, kompozičního řešení či způsobu zaostření. Stejně tak má každý z nás oblíbený námět, který fotografie zachycují. V podstatě lze říci, že fotografiemi lze zachytit cokoliv a tím pádem může být cokoliv námětem fotografie. Fotografie jsou odrazem reality a vše, s čím se na světě setkáváme, může být zajímavým objektem pro fotografování.

Uvážím-li styl fotografií, já osobně preferuji snímky, které se vyznačují jistou atmosférou. Sama se snažím takové snímky fotit a velmi ráda na nich zdůrazňuji hru stínů a světla, která mi přijde velmi zajímavá a atraktivní.

Pokud bych se měla zamyslet nad významem stínů při fotografování, ztotožňuji se s názorem Františka Drtikola, který říká: „*Stín hraje úplně samostatný život, zvláště při plnění plochy; dává život, zdůrazňuje, je právě tak důležitý jako věc sama.*“[21]

Líbí se mi, že vystouplé stíny dokáží mnohé skrýt, ale zároveň dokáží upozornit na nepatrné detaily. Stíny považuji za jakýsi obrys fotografovaného objektu, který dává fotografii hloubku a právě onu očekávanou atmosféru. Ostatně fotografie Františka Drtikola jsou přesným úkazem snímků s obrovskou atmosférou, náladou a životem. Stín v nich hraje mnohdy větší roli než samotné modelky, a to dává Drtikolovým snímkům obrovské kouzlo, osobitost a nezapomenutelnost.

Pro realizaci praktické bakalářské práce jsem si vybrala

---

[21] DRTIKOL, František. *Oči široce otevřené*. 1.vyd. Praha: Svět, 2002, s. 27.

fotografii právě díky velkým možnostem, které mi toto médium nabízí. Do fotografií jsem směla promítnout vše, co mi přijde zajímavé, a směla jsem zdůraznit to, co jsem sama chtěla.

Fotoaparát je pro mě přístrojem, který dokáže zachytit věci tak, jak si to přeji. Pomáhá mi rozšiřovat možnosti vidění a sám mi nabízí různé varianty toho, jaký snímek vytvořit.

Nejvíce je mi blízké fotografování lidí, protože každá fotografie odhalí tvář člověka z jiné stránky. Líbí se mi, že fotografie dokáže zachytit i ty nejjemnější detaily, které dělají určitého člověka tím, kým je, a je zcela nepodstatné, jestli je to jiskra úsměvu v lidských očích, či starostlivá vráska na čele. Stejně tak se mi líbí, že každý jedinec odráží jiným způsobem světlo, jinak touží být zachycen a tím pádem vnáší do fotografie opravdu část sebe samého.

To, že se jedinec promítne do fotografie více než jen svojí podobou, je dle mého názoru základem fotografování portrétů. Nemyslím si, že portrét by měl být pouhým odrazem lidské tváře, ale měl by zajisté vypovídat i něco o duši a povaze fotografovaného jedince. Tento názor lze považovat za všeobecně platný, avšak někdy mám pocit, že i řada profesionálních fotografů na tento názor nedbá a zdůrazňuje pouze vzhled. Možná je to jejich úmyslem, ale často mám dojem, že se o zdůraznění vnitřní osobnosti jedince ani nesnaží. V tomto případě považuji za velmi vhodné rozdělení fotografů, jak je použil v knize *Dobrá fotografie: objevte tajemství úspěšných snímků* Michael Freeman, kdy hovoří o portrétních fotografech a fotografech, kteří pořizují podobenky.[22]

Jak již bylo výše uvedeno, každý jedinec si přeje být zachycen

---

[22] FREEMAN, Michael. *Dobrá fotografie: objevte tajemství úspěšných snímků.* 1.vyd. Brno: Zoner Press, 2012, s. 46.

určitým způsobem, a to i přesto, že byl například osloven fotografem kvůli konkrétnímu snímku. I když je jeho role relativně přesně určena, vždy je tam snaha, aby snímek odpovídal i požadavkům fotografovaného jedince. Přesně tento fakt vyjadřuje citát publikovaný v knize Michaela Freemana, který řekl fotograf Patrick Lichfield: „*Nezapomeňte, že osoba, kterou fotografujete, je padesát procent portrétu a vy jste těch zbylých padesát procent. Vy svůj model potřebujete stejně tak, jako on potřebuje vás. Pokud vám nechce pomoci, výsledek bude velice nudný...*“[23]

Při nahlížení na možnosti fotografování portrétů mi byla velmi přínosnou kniha od Williama Cheunga *Fotografujeme portrét*, kde je shrnuto množství způsobů, jak komponovat snímek. Velmi dobré je, že kniha obsahuje snímky více fotografů, které jsou navíc obohaceny o jejich subjektivní postoje, názory a rady. Obzvlášť zajímavá mi přišla kapitola týkající se focení s umělým světlem, kterému se relativně často věnuji a při kterém vznikaly také snímky mé bakalářské práce. Dále mě zaujala také kapitola, kde Kenn Lichtenwalter rozebírání možnosti zajímavé kompozice, kterou nám nabízí různé úhly pohledu na vybraný objekt a tím nová východiska pro pojetí budoucího snímku.[24]

Fotografování portrétu se věnuje také Ján Šmok ve své knize *Začněte fotografovat*, kde vymezuje deset pravidel pro vhodné komponování portrétní fotografie.[25] Osobně bych s jeho pravidly zcela nesouhlasila, avšak některé jeho rady jsou zcela jisté dobře

---

[23] FREEMAN, Michael. *Dobrá fotografie: objevte tajemství úspěšných snímků*. 1.vyd. Brno: Zoner Press, 2012, s. 50.
[24] CHEUNG, William. *Fotografujeme portrét*. 1.vyd.Brno: Computer Press, 2006. 128 s.
[25] ŠMOK, Ján. *Začněte fotografovat*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství technické literatury, 1984, s.165-168.

myšlené a užitečné.

Nakonec bych zde ráda zmínila knihu Petra Jedináka *Cesty k portrétu*, která je autorovým subjektivním pohledem na tento druh fotografií. Velmi zajímavě zde rozlišuje varianty portrétů, které doplňuje konkrétními ukázkami a osobními poznámkami o tom, jak dané fotografování probíhalo či co jej vedlo k realizaci finálního snímku.[26]

2.3. Zachycení „něžných“ mužů

Realizaci mé bakalářské práce předcházelo značně dlouhé období, kdy jsem se snažila nastudovat něco o splývání pohlavních stereotypů a neustále jsem se oddávala úvahám o tom, jakým způsobem téma bakalářské práce pojmout, co zdůraznit a jak s modely (a nakonec i s výslednými snímky) pracovat. Jak již bylo uvedeno v textu dříve, zpravidla je nezbytné, aby při samotném focení pracoval fotograf s jasnou myšlenkou a vizí výsledku, tohoto jsem se také snažila držet a většinu snímků jsem realizovala tak, jak jsem měla předem vymyšleno. Pouze u jedné výjimky jsem přesnou myšlenku neměla, ale nechala jsem modela utvářet spontánní pózy podle jeho názoru na to, co sám považuji za ženské gesto.

Logickým východiskem pro mne také bylo seznámení se s prací několika fotografů, jejichž tvorba je zaměřena na inklinaci mužů k ženským pohlavním stereotypům stejně jako moje bakalářská práce. Fotografů, kteří se tímto tématem zabývají je relativně mnoho. Buď jde o fotografy, kteří se tématu věnují ve snaze ztvárnit jej

---

[26] JEDINÁK, Petr. Cesty k portrétu. 1.vyd. Brno: Computer Press, 2004. 251 s.

uměním, nebo jde o fotografy pohybující se v módním průmyslu, kteří tento druh snímků fotí pro módní agentury a reklamní kampaně na oblečení pro různé módní značky. Není nejspíš příliš překvapivou informací, že módních fotografů je větší množství.

Americký fotograf Rion Sabean se tímto tématem zabýval ve svém projektu nazvaném Men-Ups! (obr. 1 a 2).

Obr. 1

„*Men-Ups! je projekt zaměřený na odstranění stereotypů vytvořených společností, dotýkající se otázek: proč je pro ženské pohlaví typický určitý způsob vystupování a není stejný pro muže? Proč je považováno za komické nebo znepokojující, když muž jedná způsobem, který je společensky definován jako ženský?*“[27]

Obr. 2

Muži na fotografiích jsou zpravidla znázorňováni při (držme se rozdělení genderových stereotypů) mužských pracech či činnostech a jsou oblečeni v mužském oděvu. Pózy, ve kterých jsou zachyceni,

[27] Men-Ups!. *Rion Sabean Photography* [online]. 2011 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.rionsabean.com/men-ups> (vlastní překlad).

však odpovídají ženám, stejně jako výrazy jejich tváří či stylizace mužského oděvu.

Fotografie jsou zajímavé svou lehkostí a dávkou humoru. Dle mého názoru je z nich patrný jistý nadhled a nenucenost, které jsou pro diváka jistě příjemné, protože mu tak nejsou fotografovy postoje a názory „vnucovány“, ale nabízí se pouze jako možná varianta.

Obr. 3

Onu lehkost a nenucenost pak zajisté podtrhuje i pestrá barevnost fotografií, která působí vesele a hravě a která určitě patří mezi to, čím lze okamžitě upoutat divákovu pozornost.

Také mladou švédskou modelku a umělkyni Arvidu Byström můžeme zařadit mezi ty, kteří téma genderových rolí zakomponovali do své umělecké respektive fotografické tvorby.

Obr. 4

Arvida Byström se tomuto tématu věnovala v sérii fotografií nesoucí název *Boys will be boys,* kterou nafotila v roce 2013 pro časopis VICE (obr. 3 a 4)

„Každá fotografie v sérii ukazuje muže vykonávajícího činnost, která je tradičně považována za ženskou. Jeden muž si na fotografii dělá make-up, druhý si lakuje nehty, třetí si hraje s mobilem růžové barvy. Fotografie se zejména snaží prozkoumat, zda jsou „dívčí“ aktivity atraktivní opravdu jen pro ženy, nebo jsou zajímavé i pro

muže, ale ti je nevyhledávají proto, že společností je to bráno jako nevhodné.

Ačkoliv fotografie řeší velmi aktuální a vážné společenské téma, dokáže je autorka udržet lehké a vtipné."[28]

Fotografie zachycují výše zmíněné situace, jejichž myšlenka je navíc doplněna tím, že muži jsou na fotografiích oblečeni do ženského oblečení nebo do oblečení mužského, ale částečně upraveného (např. košile s aplikacemi krajkových květin, krátké tričko s odhaleným bříškem, apod.).

Poslední fotograf, kterého bych zde ráda zmínila, je španělský fotograf Jon Uriarte a jeho série *The men under the influence*. (obr. 5)

Snímky této série zachycují muže oblečené do nejrůznějších svršků svých přítelkyň či manželek, jako jsou šaty, legíny, halenky či svetříky. Pocit autenticity se snaží fotograf umocnit tím, že muže vyfotil v prostoru, který se svojí partnerkou sdílí.

„*Uriarte dostal nápad nafotit ty fotografie po rozhovoru s několika svými přáteli o tom, jak se jejich partnerský vztah v průběhu let změnil.*" Začal se zabývat úvahami, „*jak se nynější vztahy liší od vztahů dřívějších generací.*" [29]

---

[28] Gender Role-Switching Photography. In: *Trend Hunter* [online]. 2013 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.trendhunter.com/ /trends/boys-doing-girl-things> (vlastní překlad).

[29] Hilarious Gender-Bending Portraits. In: *Trend Hunter* [online]. 2013 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.trendhunter.com/ /trends/ladies-clothing> (vlastní překlad).

„*Snímky mají znázornit to, že ženy v partnerství posilují svoji roli, kdežto muži začínají ztrácet krok.*“[30] Uriarte se tak snaží přinutit společnost, aby se zamyslela nad svým stavem, nad tím, jak se pohlavní role začínají měnit, a také nad tím, jestli je to to správné.

U fotografií výše zmíněných autorů lze výborně sledovat, jak každý fotograf přistupuje k tématu jiným způsobem a zdůrazňuje jiné prvky. Přesto však mají fotografie i mnoho společného, a to nejenom snahu o lehkost a humorný nadhled.

2.4. Realizace fotografií

Ačkoliv výše zmínění fotografové pro mne byli výborným inspiračním zdrojem a ukázkou toho, jak lze toto téma uchopit, nechtěla jsem, aby se mé snímky příliš podobaly fotografiím uvedených umělců. Chtěla jsem, aby byly odrazem mého stylu focení a aby zobrazovaly to, čeho si na proměně mužů všímám já.

Co se týká samotného focení, zprvu jsem měla relativně velký problém sehnat muže, kteří by byli ochotni se tímto způsobem vyfotit. Teprve poté, co se jeden model odhodlal, změnili i ostatní názor a s focením souhlasili. Fotografovaní muži jsou zejména moji příbuzní a přátelé a jedná se o muže, o nichž bych rozhodně neprohlásila, že se svým vzhledem nebo chováním mají tendenci tíhnout k ženským stereotypům. Možná v některých prvcích týkajících se vzhledu, ale i tak nejde, dle mého názoru, o příliš výrazné projevy.

Spolupráce s nimi byla velmi příjemná, a to zejména díky milé

---

[30] The men under the influence... . *Jon Uriarte* [online]. 2013 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.jonuriarte.es/index.php?/collaborations/the-men-under-the-influence/> (vlastní překlad).

a uvolněné atmosféře, která při každém focení panovala. Zpočátku byl každý model nejistý, ale všichni nakonec podlehli atmosféře a focení začali brát s humorem a nadhledem, což se, domnívám se, pozitivně promítlo do jejich výrazů na fotografiích, které působí uvolněně.

Pózy, v nichž jsou modelové zachyceni jsem vybírala zejména proto, že mi přijdou, z hlediska změn v naší společnosti, velmi reálné. Pózu, kdy si jeden z modelů nanáší řasenku jsem zvolila proto, že jsem se setkala s mužem, který se líčí v běžném životě. Nejednalo se o herce, o hudebníka, ani o příslušníka hnutí emo. Podle účesu a oblečení bych jej zařadila mezi mladíky, kteří o svůj vzhled pečují přehnaně, a make-up bere s velkou pravděpodobností jako zcela normální věc. Na fotografii se mi líbí zejména soustředěný výraz modela, který je zcela autentický, protože nanesení řasenky pro něj bylo opravdu velkým a nesnadným úkolem.

Dalšími snímky jsem se snažila ukázat další možnosti vizuálních proměn mužů, stejně jako jsem se snažila navodit atmosféru dámských setkání a posezení u kávy či ukázat otcovské přilnutí ke svému dítěti.

Při focení mé bakalářské práce jsem nevyužívala zábleskové osvětlení, ale žárovkové, které pracuje nezávisle na fotoaparátu, konkrétně uzavřený rozptylovač.[31] Ten vytváří měkčí stín, který je však, i přesto, že nemá ostré hranice, dostatečně výrazný a správně tak zdůrazňuje podstatné prvky snímku.

Snímky jsem fotografovala digitální zrcadlovkou Nikon D3100. Abych se při fotografování vyhnula deformaci obličejů při užití

---

[31] HEDGECOE, John. *Velká kniha fotografie*. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Jan Vašut, 1999, s. 29.

objektivu s kratší ohniskovou vzdáleností, pracovala jsem s teleobjektivem o rozsahu ohniskové vzdálenosti 55 – 200 mm.

Od chvíle, kdy jsem začala svoji praktickou bakalářskou práci realizovat, jsem věděla, že nechci fotit klasické barevné snímky. Dlouho jsem však uvažovala zda budou vhodnější fotografie černobílé či fotografie se sníženou sytostí barev. Nakonec jsme se na konzultaci s vedoucím mé bakalářské práce dohodli na fotografiích s nižší sytostí barev, která je pro mě osobně velmi zajímavá. Fotografované objekty mají neustále nádech původní barvy, avšak díky snížené sytosti nesnižují barvy efekt výrazných stínů a důležitých rysů.

Výsledné fotografie jsou projevem mého vidění problematiky splývání pohlavních stereotypů, konkrétně příklonu mužů k ženským pohlavním stereotypům. Dále jsou v nich promítnuty prvky, které já osobně považuji na fotografiích za atraktivní, což má zvýšit charakter osobní výpovědi o daném tématu.

Závěr

Mužská populace prodělala v posledních letech výrazné změny a právě tyto změny jsou stále více diskutované. Jedná se jak o změny vzhledu, tak o změny pohledu na svět a přístupu k němu, o změny charakteru i o změny smýšlení. Přesto, že některé změny lze považovat za vhodné a přínosné, obecně je považovat za příliš pozitivní nemůžeme. Samozřejmě zde však hraje významnou roli individuální postoj člověka k dané problematice, stejně jako jeho osobní přesvědčení a zkušenosti.

Fotografii jsem si pro realizace praktické bakalářské práce zvolila proto, že v současné moderní společnosti je extrémně využívaným médiem a je součástí každodenního života a všech lidských činností. Logicky je tedy vhodné předpokládat, že se fotografie dotýká všech témat, včetně tématu splývání genderových stereotypů.

Cílem této bakalářské práce bylo vytvořit sérii snímků mužů, kteří budou zachyceni tak, aby reprezentovaly téma splývání genderových stereotypů mužů a žen. Fotografie byly foceny se záměrem upozornit na to, jakým způsobem změny pronikají do společnosti a jakým způsobem se mohou na mužích odrážet. Zároveň by na fotografiích měla být patrná snaha udržet je v nepříliš vážné rovině a podtrhnout v nich jistou nadsázku.

Domnívám se, že cíl práce byl splněn a fotografie jsou subjektivním zachycením aktuálního společenského tématu.

Doprovodný text bakalářské práce je shrnutím informací odbornějšího rázů doplněných o osobní názory a postoje. Jsou zde shrnuta východiska pro realizace praktické části bakalářské práce, včetně podnětů a inspiračních prvků.

Bakalářská práce jako celek je pohledem na změny, které

v naší společnosti probíhají a které jsou s největší pravděpodobností logickou součástí moderního vývoje.

Vytvořené fotografie

Obrázek 1, *Zněžnění*

Obrázek 2, *Zněžnění*

Obrázek 3, *Zněžnění*

Obrázek 4, *Zněžnění*

Obrázek 5, *Zněžnění*

Obrázek 6, *Zněžnění*

Použitá literatura

BADINTEROVÁ, Elisabeth. *XY. O mužské identitě*. 1.vyd. Praha: Paseka, 2005. 266 s. ISBN 80-7185-727-0.

DRTIKOL, František. *Oči široce otevřené*. 1.vyd. Praha: Svět, 2002. 76 s. ISBN 80-902986-1-3.

FREEMAN, Michael. *Dobrá fotografie: objevte tajemství úspěšných snímků*. 1.vyd. Brno: Zoner Press, 2012. 191 s. ISBN 978-80-7413-179-0.

HEDGECOE, John. *Velká kniha fotografie*. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Jan Vašut, 1999. 264 s. ISBN 80-7236-110-4.

CHEUNG, William. *Fotografujeme portrét*. 1.vyd.Brno: Computer Press, 2006. 128 s. ISBN 80-251-1290-X.

JEDINÁK, Petr. *Cesty k portrétu*. 1.vyd. Brno: Computer Press, 2004. 251 s. ISBN 80-251-0120-7.

KOMÁREK, Stanislav. *Muž jako evoluční inovace?*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2012. 262 s. ISBN 978-80-200-2086-4.

LÁB, Filip., TUREK, Pavel. *Fotografie po fotografii*. 1.vyd, Praha: Nakladatelství Karolinum, 2009. 130 s. ISBN 978-80-246-1617-9.

NOSKOVÁ, Věra. *Chraňme muže*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Věra Nosková, 2010. 200 s. ISBN 978-80-87373-05-7.

PLESKOVÁ, Kateřina., SEDLÁČEK, Lukáš. *Aktivní otcovství*. Brno: Nesehnutí, 2008. 60 s. ISBN 978-80-903228-9-1.

SLABÁKOVÁ, Radmila. *Konstrukce maskulinní identity v minulosti a současnosti: koncepty, metody, perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. 542 s. ISBN 978-80-7422-218-4.

SONTAGOVÁ, Susan. *O fotografii*. 1.vyd. Praha: Paseka, 2002. 181 s. ISBN 80-7185-471-9.

ŠMOK, Ján. *Začněte fotografovat*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství technické literatury, 1984. 263 s.

Internetové zdroje

Estetika. In: *Pražská Fotografická škola* [online]. 2012 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://mujweb.cz/jirasek/Estetika.pdf

Genderový slovník. *Motivované ženy 50 plus poklad k objevení* [online]. 2012 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: <http://www.prozeny50plus.cz/slovnik.html>.

Gender Role-Switching Photography. In: *Trend Hunter* [online]. 2013 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.trendhunter.com/trends/boys-doing-girl-things> (vlastní překlad).

Hilarious Gender-Bending Portraits. In: *Trend Hunter* [online]. 2013 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.trendhunter.com/trends/ladies-clothing> (vlastní překlad).

Men-Ups!. *Rion Sabean Photography* [online]. 2011 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.rionsabean.com/men-ups > (vlastní překlad).

Salon Korunka [online]. 2013 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://www.salon-korunka.cz/vikendy-pro-muze.html

"The men under the influence...". *Jon Uriarte* [online]. 2013 [cit. 2014-03- 30]. Dostupné z: http://www.jonuriarte.es/index.php?/collaborations/the-men-under-the-influence/> (vlastní překlad).

Zdroje obrázků

Obr. 1 a 2:

Rion, SABEAN: *Men–Ups!* Zdroj: *Rion Sabean* [online]. 2011 [cit. 2014-04-08]. Men – Ups!. Dostupné z<http://www.rionsabean.com/men-ups>.

Obr. 3 a 4:

Arvida BYSTRÖM: *Boys will be boys.* Zdroj: *It´s nice that!* [online]. 2013 [cit. 2014-04-08]. Articles. Dostupné z: <http://www.itsnicethat.com/articles/arvida-bystrom-photographs-boys>.

Obr. 5:

Jon URIARTE: *The men under the infulence...* . Zdroj: *Jon Uriarte* [online]. 2013[cit. 2014-04-08]. Projects. Dostupné z: <http://www.jonuriarte.es/index.php?/collaborations/the-men-under-the-influence/>.